

One Step Forward / Udělej krok dopředu [1]

Zaměření aktivity:

Tato hra by měla žákům umožnit pochopit, že zdaleka ne všichni lidé mají takzvaně stejnou startovní čáru v životě. To, odkud pocházíme, z jaké země, rodiny, kým a čím jsme obklopeni, ovlivňuje naše životní dráhy a budoucí rozhodnutí.

❖ Vysvětlení pojmu kulturní kapitál a kultura chudoby

Jedním z klíčových faktorů, které ovlivňují náš život, je kulturní kapitál, který popsal francouzský sociolog Pierre Bourdieu. [2] Kulturní kapitál je zjednodušeně řečeno pomyslná kulturní výbava, kterou jsme dostali od rodičů, projevující se naším vysokým nebo nízkým kulturním/ekonomickým statusem. Výraznou roli hraje tento druh kapitálu právě ve vzdělání, žáci z úspěšných rodin s vysokým vzděláním budou pravděpodobně pokračovat v úspěšné dráze svých rodičů, zatímco děti obdařené nízkým kulturním kapitálem budou šplhat po společenském žebříčku nahoru jen velmi těžce. Pro představu můžete uvést žákům příklad rodiny, která patří do nižší sociální třídy, vykonává nekvalifikovanou práci, ocitla se v exekuci, i když si nevezala žádnou půjčku a doma nemají téměř žádné knihy. Jaká je pravděpodobnost, že její potomci projdou úspěšně vzdělávacím systémem a vzdělání budou chápat jako hodnotu, díky které získají lépe placenou práci?

S kulturním kapitálem může souviset také kultura chudoby nebo doslova kulturní kruh chudoby. Rodiny s chronickým nedostatkem peněz jsou totiž často uvězněny v jakémsi bludném kruhu a k projevům chudoby patří omezený přístup ke zdrojům – tedy vzdělání, práci, vyřazení ze společnosti, nedostatečné bydlení, bezdomovectví.

❖ Cíl aktivity:

Zvýšit empatii s těmi, kteří se od nás odlišují, a zlepšit povědomí o sociálních nerovnostech a příležitostech ve společnosti a dále podpořit porozumění k těm, kteří přináležejí k sociálním minoritám nebo jiným kulturním skupinám.

❖ **Čas:** cca 30–40 minut

❖ **Instrukce:**

1. Připravte si do jednoho sáčku nebo klobouku nastříhané kartičky s rolemi aktérů, které ještě pro jistotu přehněte, aby žáci dopředu neviděli, jakou roli aktéra si vytahují. Poté nechte žáky, aby se volně rozmístili po třídě, sedli si na zem a zamysleli se nad tím, jakou sociální roli nyní získali a kým jsou, aniž by svoji roli ukazovali dalším spolužákům nebo o ní společně diskutovali.

2. Pro lepší vcítění se do nové postavy jim přečtete následující:

Jaké bylo tvoje dětství?

V jakém domě jste pravděpodobně bydleli?

Jaké povolání asi měli tvoji rodiče?

Jaký je dnes váš každodenní život? Co děláte ráno, odpoledne a večer?

Kam se chodíte bavit?

Jaký je váš životní styl? Kde bydlíte?

Kolik peněz si měsíčně vyděláte?

Co děláte ve svém volném čase? Nebo o prázdninách?

Co vás baví a čeho se naopak bojíte?

Čtete pomalu a po každé otázce nechte krátký čas na rozmyšlenou.

3. Po tomto úvodu nechte žáky nastoupit vedle sebe do řady na jednu „startovní“ čáru. Vysvětlete jim, že nyní budete číst různé situace a události. Kdykoliv budou moci odpovědět „ANO“, postoupí o krok dopředu, v opačném případě zůstanou stát na místě. Mezi každou situací udělejte krátkou pauzu, aby žáci mohli vnímat změnu prostoru.

4. Situační výpovědi:

Nikdy ses nesetkal s finančními potížemi.

Tvé bydlení je na dobré úrovni. Máš telefon a televizi.

Tvůj jazyk, náboženství a kultura jsou respektovány ve společnosti, kde právě žiješ.

Tvé názory na sociální a politickou problematiku mají šanci být vyslyšeny.

Lidé za tebou chodí pro radu.

Nemáš strach z toho, že by tě mohla zatknout policie.

Víš, kam se obrátit o pomoc v případě nouze.

Nikdy ses necítil diskriminovaný kvůli svému původu.

Máš dostatečnou sociální a zdravotní ochranu v případě nouze.

Můžeš jet jednou ročně na dovolenou.

Můžeš pozvat své přátele k sobě na večeři.

Máš možnost studovat a věnovat se profesi, kterou si vybereš.

Nebojíš se útoků na tvoji osobu na ulici nebo v médiích.

Můžeš volit.

Významné náboženské svátky můžeš oslavit se svojí rodinou a blízkými přáteli.

Můžeš se zúčastnit mezinárodního semináře v zahraničí.

Můžeš jít do kina nebo do divadla alespoň jednou týdně.

Nebojíš se o budoucnost svých dětí.

Můžeš si koupit nové oblečení alespoň jednou za tři měsíce.

Můžeš se zamilovat, do koho chceš.

Tvé vzdělání je respektováno ve společnosti, ve které žiješ.

Můžeš používat a využívat internet.

5. Diskuse a hodnocení aktivity:

Zeptejte se žáků, jak se během aktivity cítili, co prožívali, co z toho všeho vyplývá a co jim tahle aktivita přinesla.

Jak jste se cítili, když jste postupovali, nebo nepostupovali dál?

Jak se cítili ti z vás, kteří postupovali dopředu rychleji než ostatní? Kdy jste si uvědomili, že jste rychlejší?

Na základě čeho jste se vcítili do své role? Máte nějakou osobní zkušenost nebo jste vycházeli z jiných zdrojů (noviny, knihy, vtipy)? Jste si jistí, že média vytvářejí pravdivý obraz těchto postav?

Cítil někdo v nějakém okamžiku, že jeho lidská práva nejsou respektována nebo že k nim nemá stejný přístup jako ostatní?

Bylo snadné, nebo spíše obtížné hrát svoji roli? Jak moc jste se dokázali ponořit do své nové role?

Zrcadlí tato hra nějakým způsobem dnešní společnost? Jak?

Na závěr můžete připomenout, že problém chudoby a sociální exkluze není pochopitelně jen problémem lidských práv. Můžete se pobavit i o situaci v Česku, jak je to s exekucemi, platovou nerovností mezi muži a ženami, podmínkami pro bydlení atd.

Zdroje:

[1] Interkulturní seminář (nedatováno). Interní materiál neziskové organizace Mezikulturní programy [AFS](#).

[2] BOURDIEU, P. (1998). Teorie jednání. Vyd. 1. Praha: Karolinum.